

Kitap İncelemesi
Gelişi:
12.06.2025
Kitap İncelemesi
Kabulü:
29.05.2025



Kitap İncelemesi
Book Review

MASKELİ DEVLETLER: SİLAHLI ÖRGÜTLERE SAĞLANAN DEVLET DESTEĞİNİN NEDENLERİ

Kevser Coşkun
Düzce Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
kevserkc@outlook.com
ID 0009-0007-4307-0673

İncelenen Kitap Künye Bilgileri: Belgin Şan-Akca, *Maskeli Devletler: Silahlı Örgütlere Sağlanan Devlet Desteğinin Nedenleri*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2021, 296 sayfa.

Atıf Bilgisi: Coşkun, Kevser. “Belgin Şan-Akca, *Maskeli Devletler: Silahlı Örgütlere Sağlanan Devlet Desteğinin Nedenleri*,” *Uluslararası Siyaset Dergisi* 3, sayı 1 (2025): 145-151.

Reviewed Book Imprint Information: Belgin Şan-Akca, *Maskeli Devletler: Silahlı Örgütlere Sağlanan Devlet Desteğinin Nedenleri*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2021, 296 pages.

To Cite: Coşkun, Kevser. “Belgin Şan-Akca, *Maskeli Devletler: Silahlı Örgütlere Sağlanan Devlet Desteğinin Nedenleri*,” *Uluslararası Siyaset Dergisi* / *US Journal* 3, no. 1 (2025): 145-151.

Çıkar Çatışması Beyanı:
Etik Kurul Onayı:
Finansal Destek Beyanı:
Yazar Katkı Beyanı:

Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir
Yazar etik kurul onayı gerekmediğini beyan etmiştir
Yazar finansal destek almadığını beyan etmiştir
1. yazar %100

Conflict of Interest Statement:
Ethics Committee Approval:
Financial Support Statement:
Author(s) contribution
Statement:

Author declared no conflict of interest
Author declared article does not require ethics committee approval
Authors declared that there was no financial support
1th author 100%

Giriş

Lisans derecesini 2000 yılında Boğaziçi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Tarih alanlarında alan Belgin Şan-Akca; 2009 yılında University of California, Davis'ten de Siyaset Bilimi alanında doktora derecesini almıştır. 2009 – 2017 yılları arasında Koç Üniversitesi'nde Yardımcı Doçent göreviyle üniversite bünyesine katılmıştır.¹ Üniversite bünyesine katılmadan önce hem birçok araştırma projesinde yer almış hem de araştırma görevlisi olarak University of California altyapısında dersler vermiştir. 2011 yılında Harvard Üniversitesi Ortadoğu Çalışmaları Merkezi'nde misafir araştırmacı olarak bulunmasının yanı sıra 2011 – 2018 yılları arasında Belgin Şan-Akca; Marie Curie Yeniden Entegrasyon Hibesi'ne, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı Ödülü'ne ve Bilim Akademisi Genç Bilim İnsanı Ödülü'ne layık görülmüştür. Şan-Akca; uluslararası güvenlik, iç çatışmaların sınır ötesi boyutları, terörizm, devlet dışı silahlı örgütler ve Ortadoğu alanlarında uzmanlık kazanmış, alanının önde gelen akademisyenlerinden biridir.² *Foreign Policy Analysis, Conflict Management and Peace Science* gibi saygın dergilerin editörlüğünü ve yayın kurulu üyeliğini yürütmüş ve 2017 – günümüz itibarıyla Koç Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü Doçenti olarak kariyerine devam etmektedir.³ TÜBA-GEBİP ve TÜBİTAK destekleriyle finanse edilen çalışması “State-NAG Cooperation Dataset”; devlet ve devlet dışı silahlı örgütler arasındaki örtülü ilişkinin rasyonel analizine önemli faydalar sağlamış ve akademik çalışmalarının büyük bir kısmının temelini oluşturan kapsamlı bir veri seti olmuştur.⁴ Yazarın bir paradigma niteliği taşıyan en önemli eseri de bu veri seti temelinde oluşturulmuştur. Belgin Şan-Akca tarafından kaleme alınan ve Serpil Açıkalin tarafından yayına hazırlanan “Maskeli Devletler: Silahlı Örgütlere Sağlanan Devlet Desteğinin Nedenleri” isimli eser, Koç Üniversitesi Yayınları'nın uluslararası ilişkiler/siyaset bilimi kategorisinde basılmıştır. Eserin düzeltisini Bülent Ulus ve tasarımı Gökçen Ergüven üstlenir. Bir insanın yüz silüeti üzerine konumlanmış siyah dünya haritası ile eserin çarpıcı kapak tasarımı Emre Çıkınoğlu'na aittir. Kapak; eserin adını oluşturan “Maskeli Devletler” kavramını mükemmel şekilde tamamlar. Esere daha geniş bir açıyla baktığımızda asıl olarak yazarın; devletlerin silahlı örgütlere sağladıkları desteğin neden ve nasılına, bu bağlamda “destek” belirleyicinin hem devlet hem de örgüt olabileceğine odaklandığını görmekteyiz. “Maskeli Devletler” kavramının anlamı da bu noktada; devletlerin vekalet savaşları yoluyla dolaylı güç kullanımını izah eder. Eser kuramsal olarak; uluslararası ilişkilerin ana paradigmalarını oluşturan realizm ve liberalizmin tek başına açıklayamadığı devlet düzeyinde iş birliği kavramını; güncel konjonktürün aktörlerini kullanarak bütüncü bir sentezle analiz eder. Özellikle 1945 sonrası dönemin devlet-örgüt yapısına ait örnek olay incelemeleri; yazarın sentezlerinin sahada uygulanabilirliğini test ederek eserin ampirik tabanını oluşturur. Yazar bu eseriyle birlikte; devletlerin ve günümüzde giderek büyük bir aktör haline gelen örgütlerin, uluslararası sistemin normatif çatısı altında çıkarlarına yönelik bazı davranışları örtülü olarak gerçekleştirmelerini anlamamıza yardımcı olur. Eser aynı zamanda; uluslararası ilişkiler disiplini içinde hem devletlerin davranışlarına hem de devlet dışı silahlı örgüt yapılarına teorik ve metodolojik olarak yaklaşması sebebiyle literatüre çok önemli katkılar sunar. Eser; her ne kadar akıcı bir dille yazılmış olsa da içeriğinde kullanılan veri seti ve genel anlatımı destekleyen araştırma

¹ “Belgin San Akca, Koç Üniversitesi”, 18 Ağustos 2023, Erişim tarihi: 16.06.2025.

<https://case.ku.edu.tr/en/programs/international-relations/faculty/?detail=true&id=bAkca>.

² “Belgin San-Akca, LinkedIn”, Erişim tarihi: 16.06.2025. <https://www.linkedin.com/in/belgin-san-Akca-31bb3320/>.

³ “Belgin San Akca, Koç Üniversitesi”.

⁴ “NAGs - Dangerous Companions | Cooperation between states and nonstate armed groups”, Erişim tarihi: 16.06.2025, <https://www.armedgroups.net/data.html>.

bulguları sebebiyle, yazarın uzmanlık alanları konusunda orta-üst seviye bilgi sahibi kişilere ve çok yönlü yapısı sebebiyle geniş bir kitleye hitap etmektedir.

İçerik Özeti

Kitap altı bölümden oluşur. Yazar birinci bölümde teorik bir çerçeve çizer ve kavramsal tartışmaları açıklar. İkinci bölümde; devlet desteğinin üç aktörünü birleştiren bir model geliştirir ve üçüncü bölümde bu modele yönelik örnek vakaları ve araştırmaları sırasında edindiği bulguları bizimle paylaşır. Dördüncü ve beşinci bölümler; yazarın hipotezlerine ışık tutması amacıyla sırasıyla İsrail ve Çad örneklerine odaklanır. Altıncı ve son bölümde ise yazar; kuramsal olarak çizdiği çerçeveyi geniş bir açıyla özetler ve verilere dair sonuçları tartışır.

Bölüm içeriklerine daha geniş açıdan bakacak olursak, yazar birinci bölüme; Niccolo Machiavelli'nin iç ve dış güçlerin dengesini anlatan bir söyleyle başlar. Devlet dışı silahlı örgütlerin devletler tarafından desteklenmesine neden olan süreci mevcut paradigmlar temelinde incelerken sahip olunması gereken çerçeveyi anlatarak eserin asıl amacını paylaşır. II. Dünya Savaşı sonrası devletler tarafından örgütlere sağlanan desteği sayısal verilerle açıklar ve destek olma ya da destek alma durumunun sebeplerini maddi/stratejik çıkar, ideolojik bağ ve iç siyasi istikrarsızlık olarak üç ana başlıkta toplar. Bu bağlamda devlet desteğini de kasıtlı kanallar ve fiili destek olmak üzere ikiye ayırır.⁵ Yazar bu bölümde ayrıca; devletlerin destek olacakları örgütü seçmelerinin yanı sıra örgütlerin de destek alacakları devleti seçme nedenlerinden bahsederek bu bağlamda “Devlet Seçim Modeli (DSM)” ve “Örgüt Seçim Modeli (ÖSM)” nin ana hatlarını açıklar.⁶ Yazarın bu araştırmaya başlamadaki başlıca motivasyonu; kendisinden önce yeterli analiz verisinin bulunmaması ve kapsayıcı bir inceleme yapılmış olmamasıdır. Bu nedenle bu bölümde araştırmasını; büyük-N kümesi olarak değerlendirir.⁷

İkinci bölümde yazar; devlet desteğini meydana getiren örgüt, örgütün hedeflediği devlet ve destekçi devlet üçlemesinin analizini detaylandırır. Devlet-örgüt iş birliğinden doğan seçim kuramına bağlı olarak iki ana seçim modeli (DSM ve ÖSM) üzerine odaklanır. Yazar bu bölümde; mevcut literatürde yer alan araştırmalara rakip hipotezler üretmediğini, yalnızca devlet-örgüt iş birliğinin temelini oluşturan maddi, ideolojik ve iç sebeplerin tamamının birleşim ve ayrışım noktalarını incelediğini açıkça belirtir.⁸ Bu bağlamda yazar, devletleri rasyonel aktörler olarak değerlendirir. Şan-Akca'ya göre destekçi devletin, devlet dışı silahlı örgütlere kasıtlı olarak veya fiilen destek olma olasılığı; destekçi devlet ile hedef devlet ve örgüt arasındaki ideolojik bağın yakın/uzak oluşu, maddi kaynakların uygunluğu, karşı saldırılara cevap verebilme potansiyeli, geçmişten gelen dost/düşman bağı, stratejik çıkar, etnik yakınlık/uzaklık ve iç siyasi istikrarın mevcut durumuna göre şekillenir. Yazarın olasılık incelemelerinden yola çıkarak, rasyonel bir yaklaşımla devletler ve örgütler arasındaki destek örüntüsünün maliyet/fayda analizine dayandığını söylemek mümkün olacaktır. Benzer bir yaklaşım analiziyle yazar, ikinci bölümün model ve kurama bağlı olasılıklarını; genel olarak test edilebilir sekiz adet argümanla toparlayarak sonlandırır.

Eserin üçüncü bölümü; bir önceki bölümde belirlenen model yapısına uygun olarak, karşılaştırmalı analiz edilebilir şekilde desteklenmiş bir alt yapı sunar. Vaka seçimi, devlet desteğinin tanımlanması ve temel açıklayıcı değişkenlerin ölçülmesi olmak üzere üç bölüme odaklanır. Özellikle 1945 sonrası dönemde aktif örgütlerin ve destekçi devletlerin incelendiği

⁵ Belgin Şan-Akca, *Maskeli Devletler: Silahlı Örgütlere Sağlanan Devlet Desteğinin Nedenleri* (İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2021), 22.

⁶ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 31.

⁷ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 38.

⁸ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 49.

geniş bir yelpazeyi ele alır. Bu bağlamda Şan-Akca, araştırmasının güvenilirliğini ve hipotezlerin işlerliğini kanıtlamak adına derin bir veri toplama sürecinden geçer. Uppsala Çatışma Verileri Programı (UCDP), Oslo Barış Araştırmaları Enstitüsü (PRIO) ve Silahlı Çatışmalar Veri Seti (ACD) gibi uluslararası güvenilirliğe sahip kaynakları kullanarak, devlet-örgüt çatışmasına yönelik önemli bir veri seti oluşturur.⁹ ACD listesi, 1945 ve 2014 yılları arasında 105 devleti hedef alan 530 örgütten oluşur. Şan-Akca'nın araştırmalarına göre bu örgütler; liderliği yıkmak, politika değişikliği, teokratik ve demokratik yeni rejim talebi (Tanrı'nın Direniş Ordusu, Irak İslam Devrim Konseyi, Aydınlık Yol vb.) gibi sebeplerle birlikte, Birleşik Krallığa karşı savaşan IRA ve Etiyopya'dan ayrılıkçı taleplere sahip Oromo Kurtuluş Cephesi (OLF) gibi bölgesel ayrılığı veya başka bir devlete bağlılığı talep eden örgütleri de kapsar.¹⁰ Bu bölüm; seçilmiş bir örneklem aracılığıyla, teori ve pratik arasındaki bağlantıyı ölçülebilir hale getirir. Devlet ve örgüt arasında, kastî ve fiili destek yapısının arkasında yatan bağımlı ve bağımsız değişkenleri kodlanabilir bir bütünlüğe kavuşturur. Açık ve örtülü destek sisteminin, çok katmanlı parametreler üzerinden tahlil edilebilir hale gelmesi; kavramsal çerçeveyi, normatif bir düzeye taşır.

Kitabın dördüncü bölümünde yazar; Devletlerin Seçim Modeli (DSM)'ni doğrular nitelikte olarak İsrail örneğine odaklanmıştır. İsrail'in 1948'de kuruluşundan hemen sonra yaşanan Altı Gün Savaşı; Arap devletlerinin, İsrail'e karşı kurulan devlet dışı silahlı örgütleri desteklemede fırsat olarak gördükleri bir çatışma geçmişini meydana getirmiştir.¹¹ Yine Şan-Akca'nın hipotezlerine dayanarak, savaş sonunda İsrail gücünün etkin olarak kendini göstermesi; bazı devletleri Filistinli militan örgütlerini desteklemeye yöneltirken bazı devletleri de daha az destekçi konumuna getirmiştir. Devletlerin örgütlere sağladığı desteğin tek bir noktadan anlaşılamayacağını Şan-Akca açıkça dile getirir. Bu duruma örnek olarak; 1950-1970 yılları arasında ciddi bir iç karışıklık yaşayan Mısır ve Filistinli mültecilerin yükü altında zorlanan Ürdün'ün, iç ve dış tehditlerle eş zamanlı mücadele etme zorluğunu hafifletmek adına Filistinli örgütlere, İsrail karşıtı işbirlikçi gözüyle yaklaşımlarından bahsedilmiştir.¹² Bölümde net şekilde görüleceği gibi; Irak, Suriye, Lübnan, İran vb. destekçi ülkelerin tamamı, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) başta olmak üzere tüm Filistinli militan örgütlere destek vermemişlerdir. Filistinli militan örgütlerin en önemlilerinden biri olan ve Yaser Arafat tarafından kurulan El Fetih'in; Suriye'de başa gelen Baas rejiminin ideolojik yapısıyla ters düşmesi sonucu potansiyel destekçisi olan Suriye desteğini kaybetmesi, bunun önemli örneklerinden biridir.¹³ Bu örnekten de anlaşılacağı üzere; devletlerin, hedef devlete karşı kurulan devlet dışı silahlı örgütlerin tamamı aynı ideolojiyi paylaşıp bu örgütlerin tamamını desteklemeyi tercih etmedikleri görülür. Bu sebeple devletlerin, örgütlere destekçi olmasını belirleyen unsurlar daha karmaşık ve seçimi stratejiktir. Yazar bu bölümde devletlerin, devlet dışı silahlı örgütlere destek verirken analiz ettikleri; etnik ve ideolojik yakınlık, dinî benzerlik, ülke potansiyeli, dış devlet desteği olasılığı, iç karışıklık, örgüt kontrol kapasitesi gibi birçok parametreye İsrail örneği üzerinden detaylıca değinmiştir.

Şan-Akca kitabın beşinci bölümünde; Örgütlerin Seçim Modeli (ÖSM) olarak geliştirdiği seçim kuramını inceler. Bu bağlamda Çad örneğine odaklanır. Çad, 1960'taki bağımsızlığından bu yana yaklaşık 25 silahlı örgütün şiddet eylemlerine ev sahipliği yapmıştır. Sara kökenine sahip ve ayrılık talep eden Çad Silahlı Kuvvetleri (FAT) dışındaki örgütlerin tamamı rejim değişikliği talebinde bulunmuşlardır. Bu örgütler; ideolojik olarak yakınlıklarını ve destekçi ülkenin potansiyelini gözeterek Sudan, Nijer, Nijerya, Etiyopya gibi ülkelere kasıtlı destek

⁹ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 64.

¹⁰ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 65.

¹¹ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 91.

¹² Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 91.

¹³ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 94.

almışlardır.¹⁴ Çad ve Sudan arasında karşılıklı silahlı örgütleri desteklemeye dayanan ters nedensellik gibi çift taraflı tarihî olaylar da örgüt ve devlet arasındaki seçim sürecini hızlandırabilir. Yazarın bu bölümde belirttiği gibi; devlet dışı silahlı örgütlerin de destekçi devleti seçerken tek bir noktaya dayalı analiz yapmadıkları, bu örnekte görülmektedir. Çad'ın eski cumhurbaşkanının askeri danışmanı, Zaghawa kökenli Idriss Déby'nin, Sudan'daki Zaghawa'lardan destek bulması, Déby rejimini devirmek isteyen örgütlerin Nijerya'yı güvenli liman olarak seçmeleri konuyu açıkça ifade etmektedir. Yazar bu bölümde ayrıca; örgütlerin destekçi devletleri seçerken maliyet gözeterek tercih yaptıklarından da bahseder. Seçilecek potansiyel destekçi devletin bazı durumlarda, hedef devletten gelebilecek karşı saldırılara karşı yeterli güce sahip olması ve hem örgüte güvenli liman sağlayarak hem de kaynak kullanımına izin vererek destek olması beklenir. Bu bağlamda devlet dışı silahlı örgütün maliyet/fayda analizi yaparak destek aldığı görülür. Destekçi devletin sağladığı imkanları kullanmak aynı zamanda silahlı örgütün, destekçi devletin baskısı altında kalacağından özgürlüğünün ve hareket kabiliyetinin kısıtlanmasını göze alacağı anlamına gelir. Yazar beşinci bölümün sonunda yaptığı genel ve karşılaştırmalı analizde; örgütlerin destekçi devletleri seçerken analiz ettikleri parametrelerin, potansiyel destekçi devletlerin örgütleri seçerken analiz ettikleri parametreler kadar seçimde önemli olmadığını görmüştür.¹⁵

Yazar son bölümde, şu ana kadar örnek vakalar yardımıyla anlattığı ve açıklık getirmeye çalıştığı hipotezlerini ve bu araştırmalar ışığında edindiği sonuçları genel bir çerçeveye bizimle paylaşır. Destekçi devletlerin, örgütleri desteklerken değerlendirdikleri en önemli kriterin iç çatışmalar olduğunu kabul etmekle birlikte tek sebebin bu olmadığına değinir.¹⁶ Ayrıca yazarın çıkarımlarına göre; hedef devlet ve örgüt arasındaki çatışmalara aktörlerin dahil olması, devlet dışı silahlı örgütlere dış devlet desteği sağlanması, aynı şekilde bu örgütlere sınır yakınlığı veya etnik bağlar gibi sebeplerle sağlanan güvenli liman destekleri çatışmanın süresini uzatmakta ve çözümü geciktirmektedir. Şan-Akca; Soğuk Savaş Dönemi sonrası devlet-örgüt ilişkilerinde sıkça kabul gören “devlet dışı silahlı örgütlerin yuvası zayıf devletlerdir” bakış açısının doğru olmadığını açıkça görmekle birlikte, Irak ve Suriye’de varlık gösteren IŞİD gibi örneklerin de olduğunu açıklar.¹⁷ Hedef devlet, destekçi devlet ve örgüt arasındaki ilişkinin, devletin zayıflığı veya iç çatışmaların çok daha ötesinde ve çok daha kompleks bir yapıyla analiz gerektirdiğini açıkça belirtir. Eserin amacına dair sorduğu; “Devletlerin ve örgütlerin birbirlerini ortak olarak seçmesinde hangi faktörler önemli rol oynamaktadır?”¹⁸ sorusu, temel olarak Şan-Akca'nın devlet-örgüt ilişkisine yönelik araştırmalarını, bulgularını ve kuramlarını tek çatıda toplamaya yardımcı olur. Ayrıca son bölümde yazar; hedef devlet ve destekçi devlet arasındaki çatışma geçmiş, demokratik barışın varlığı, ittifakların ikame etkisi ve ideolojik bağların farklı yüzleri gibi araştırmasının eksik gördüğü yönlerini içtenlikle paylaşarak gelecek araştırmalar için önerilerde bulunur.

Kitabın sonunda, baş araştırmacısı olarak geliştirdiği ve yönettiği Tehlikeli Ortaklar Projesi (TOP) üzerinde geliştirilen “Kodlama Kitapçığı” okuyucuyla paylaşılmış ve bu sayede hem araştırmanın güvenilirliği pekiştirilmiş hem de gelecek araştırmalar için zemin hazırlanmıştır. Ayrıca hem kitabın sonunda kullanılan detaylı vaka inceleme tabloları hem de bölümlerin içinde kullanılan şematik gösterimler, okuyucu için devlet-örgüt yapısını anlamaya yardımcı olarak daha net bir perspektif sunar. Benzer şekilde ek olarak paylaşılan ve 1945 sonrası dönemi

¹⁴ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 129.

¹⁵ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 157.

¹⁶ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 160.

¹⁷ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 161.

¹⁸ Şan-Akca, *Maskeli Devletler*, 172.

kapsayan fiili ve kasıtlı destek verileri; içeriği geniş bir tabanda izah ederek sonraki çalışmalara temel oluşturur.

Değerlendirme

Şan-Akca eserinde; devletleri ve devlet dışı silahlı örgütleri eşit aktörler olarak ele almış ve çift yönlü stratejik ilişki analizi yapmıştır. Bu sebeple akademik anlamda nadir eserlerden biri olmakla birlikte, yenilikçi bir bakış açısı sunar. Baş araştırmacı olarak geliştirdiği ve yönettiği Tehlikeli Ortaklar Projesi (TOP) kapsamında edindiği verileri, bu çalışma özelinde özenle kullanmış ve bu sayede en verimli sonuçları almayı hedeflemiştir. Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi gibi sosyal disiplinlere, ampirik bir taban üzerinde ölçülebilir parametreler geliştirmek istemesi dikkate değer bir bakış açısıdır.

Şan-Akca'nın dünya ve terörizm görüşü, sadece realist güvenlik stratejilerine göre hareket etmeyen ama yine de rasyonel seçim gücüyle desteklenen devlet-örgüt modeline dayanır. Bu bağlamda belli stratejik çıkarların ötesine geçerek; tehdit, uluslararası normlar ve örtülü davranışlar da ikili ilişki ağlarının karmaşık yapısına dahil olarak, klasik dünya düzenini yeniden yorumlar. Yazarın kendinden önceki araştırmalara dair en büyük eleştirisi de bu yöndedir. Önceki araştırmaların ya tek taraflı devlet ya da tek taraflı örgüt üzerinden inceleme yapılarak ve eserinde belirttiği maddi, ideolojik ve iç istikrarsızlıklardan yalnızca bir veya ikisi üzerinde durularak yapılmış olmalarını eleştirir. Eser; devlet-örgüt yapısını anlamlandıran asil-vekil kavramı üzerinden yaptığı çok taraflı incelemeler, bu incelemelere yönelik test edilebilir ölçütler ve kodlamaların tamamıyla, benzerlerinin öncüsü olma niteliği taşır. Tüm bu öncü yaklaşımlara rağmen yine de eserin eksikliklerinden bahsetmek mümkündür. 1945 Soğuk Savaş sonrası dönemin devlet ve devlet dışı silahlı örgütlerine yönelik çok ciddi ve orijinal bir veri setiyle, itinalı şekilde hazırlanmış ve test edilip kodlanabilir bir seçim modeli görmekteyiz fakat kapsam ne kadar geniş olursa olsun eser, devlet-örgüt ilişkisinin örtülü desteklerini tam anlamıyla görme fırsatı sunamadığı için öznel bir yoruma sahiptir. Zira bir kısmı tahmin edilebilir olmakla birlikte, devlet-örgüt ilişkisi içinde meydana gelen örtülü desteğin tamamına hâkim olmak pek de mümkün değildir. Ayrıca hedef devlet, destekçi devlet ve örgüt arasındaki ilişkinin birçok yüzüne değinilmiş olmasına rağmen; uluslararası hukuk ve etik konuları çoğu yerde inceleme dışında bırakılmıştır. Eserin genel anlamda dili akıcı bir anlatım içermektedir fakat yazar bölümler arası bağlantıyı pekiştirmek adına her bölümde belli başlı konuların tekrarına düşer. Her bölümün sonunda, bölüm özelindeki içeriği temel hipotezleri ile bağdaştıran sonuç niteliğindeki maddelendirmeler; hem okuyucu için rahat bir sebep-sonuç ilişkisi çıkarımında bulunabilmeyi, hem de kendinden sonraki çalışmalar için doğrudan ilgili alana ulaşabilmeyi kolaylaştırır. Genel teorik yaklaşımlar ve dünya savaşlarından, ülke ve örgüt bazında öze indirgenmiş çalışmalara kadar oldukça geniş bir kaynak Akca kullanmış olan Şan-Akca; eserinde genellikle somut bir anlatım kullanmıştır. Okuyucular için oldukça güçlü bir anlaşılabilirliğe sahip olan eser bu bağlamda; bazı teorik araştırmacılar tarafından da soyut açıdan zayıf bulunabilir.

Sonuç

Sonuç olarak Şan-Akca, devlet ve örgüt arasındaki çok yönlü iletişimin yeni yüzünü, tüm sosyal araştırmaların doğasında olan eksikliklere rağmen oldukça iyi analiz edebilmiştir. Potansiyel destekçi devletin, hangi şartlar altında ve hangi yükümlülüklerle, hedef devlete karşı kurulan bir devlet dışı silahlı örgütü destekleyeceği hatta potansiyel destekçi devletin, desteklemeyi düşündüğü örgütün hedef devletine yönelik nasıl bağlar beslediği ve bu bağlamda hedef devlete yönelik aynı ideolojik yapıyla kurulan çoklu örgütlerden hangisini tercih edeceği; sistematik kodlamalar kullanılarak ölçülebilir hale gelmiştir. Araştırmacının elde ettiği sonuçlara göre, devletlerin örgüt seçimi kadar önemli olmasa da devler dışı silahlı örgütlerin de hangi

parametreler ışığında, örgütsel otonomiye gözeterek kasıtlı veya fiili destekçi devleti seçecekleri; yine sistematik kodlamalarla ölçülebilir hale gelmiştir.

Eser; kuramsal derinliği ve ampirik sağlamlığı ile teori ve pratik arasında bir köprü olma niteliği taşır. Bu sebeple kitap; veri analizi, araştırma yöntemleri, stratejik değerlendirme, çok boyutlu anlamlandırma gibi alanların tümünde örnek bir eser olarak kullanılabilir. Şan-Akca'nın da akademisyen olarak görev yaptığı Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi alanında lisans ve lisansüstü düzeyde, benzer uzmanlık alanlarında akademisyen ve araştırmacı düzeyinde temel kaynak olmasının yanı sıra; politika yapıcılar, güvenlik uzmanları, insan hakları çalışmaları ve doğrudan metodoloji alanı için mutlaka okunması önerilen bir kaynaktır.

Yazarın birinci bölümde bahsettiği gibi; günümüz dünyası Thug'ların ve Haşhaşilerin zamanından oldukça farklıdır. Realist güvenlik kalıpları artık ücretli ve salt ideoloji temelinden uzaklaşmış yine de tam anlamıyla kopmayarak yeni karmaşık ağlara evrilmiştir. Yeni Dünya Düzeninin meydana getirdiği ve hâli hazırda içinde bulunduğumuz bu karmaşık yapıyı daha iyi anlamak ve çözümlemek adına bu gibi değerli eserlere daima ihtiyacımız olacaktır.